

כתרי תורה

לק"י. פרשת זאת תהיה ה'תשפ"ב ב'של"ג. גליון ק'
הגות והלכה בפרשת השבוע במשנת רבותינו גאוני תימן זיע"א

כתר מלכות - מאן מלכי רבנן
רבי משומר ב"ר שמואל נסים זלה"ה
אב"ר ק"ק עדן - ח' ניסן תש"ח
רבי ישראל ב"ר יחיאל גראמא זלה"ה
רב של קפלה בתימן ומושב גאולי תימן - י"א ניסן תשמ"ט
רבי חיים ב"ר שלום שאער זלה"ה
מח"ס טעמי חיים - י"א ניסן תש"ס
רבי יוסף ב"ר שלום שמן זלה"ה
רב העיר הרצליה - י"ב ניסן תשכ"א
רבי שלום ב"ר שלום אבהר זלה"ה
רב ק"ק תימן באשקלון - י"ב ניסן תשנ"ג
רבי יוסף ב"ר משה שריאן (שריון) זלה"ה
מרבני ביה"כ משכן אחים ת"א - י"ג ניסן תשל"ו

אין לקרוא בשעת התפילה וקריאת התורה. הערות והארות יתקבלו בברכה בטלפון 0504139964 או במייל avish964@gmail.com

ל"ג מן שר התורה הגאון הגדול רבי שמריהו יוסף חיים בן מרן הגאון רבי יעקב ישראל קניבסקי זלה"ה. הרב חיים ב"ר יוסף חגי זצ"ל - ב' ניסן תשפ"ב. ידיד ורע אשר שמחת התורה שבלבו ועל פניו האירה כל סביבותיו, זכה להרביץ תורה ולהעמיד בתי מדרשות ולשקידתה הרב רפאל אליהו אליעזר זצ"ל ביבולת"א הרב צבי בלאט שליט"א. רודי הרב אברהם ב"ר דוד בדיחי זצ"ל, הרב אלעזר עוזרי זצ"ל בן יבולת"א רבי אברהם, הרב זכריה ב"ר יוסף גהסי זצ"ל, הרב ישראל ב"ר יהודה זצ"ל, רבי זכריה ב"ר יחיאל מורחיו הלוי זצ"ל - י"א ניסן תשנ"ד, רבי דוד ב"ר חיים בדיחי זצ"ל - י"ב ניסן תשל"ל, מרת אסתר ב"ר יחיאל גרשע ע"ה ומרת יהודית ב"ר יוסף שרעבי ע"ה. ולזכות הרב אברהם ב"ר שלמה שליט"א, הרב אהרן ב"ר יוסף שליט"א, הרב רפאל אריה בן יחיאל שליט"א, הרב ששון בן מרדכי שליט"א ומיכל ב"ר ישי תחי' לרפול'ש במהרה בתוך הוויתא של ישראל, ולהצלחת והצלחת אחינו בני ישראל, הנתונים בצרה ובשביה באוקראינה ובשאר גלויותיהם, המב"ה יוציאם מצרה לרווחה ומאפילה לאורה, ויזכנו לנאולה השלימה בקרוב, אכ"ר.

כתר של"א ש

וכס המטהר את בגדיו וגלח את כל שערו ורחץ במים וטהר ואחר יבוא אל המחנה וישב מחוץ לאהל שבעת ימים (י"ד, ח)
הנה על המצורע נאמר לעיל ב'של"ג כל ימי אשר בו הגע נשמא טמא הוא בדד ישב מחוץ למחנה מושבו. ואמרו בגמרא (ערכין טו, ב). שם נסתפקו בשם מי שמועה זו, אך במדרש"ג שם היא בשם ריב"ל אמר רבי יהושע בן לוי, מה נשתנה מצורע שאמרה תורה בדד ישב מחוץ למחנה מושבו. הוא הבדיל בין איש לאשתו (שגם להם להתקוטט על ידי לשון הרע שאמר ביניהם. רבינו גרשום) בין איש לרעהו, לפיכך אמרה תורה בדד ישב, ע"כ. כאן נראה שהמדה כנגד מידה שגם הוא יופרד מביתו ומרעיו.
אך במדרש הגדול (י"ד, ל"ב) כתבי, לא חזר בו בדד ישב מחוץ למחנה מושבו, כדו שלא ימצא מי יספר לו לשון הרע, ונמצא חיי על נפש ונפשו דווח עליו, ע"כ. וכ"כ מורה"ר ישראל הכהן זלה"ה בסוגות ישראל (פרשת תרומה), וחכמי האמת הם חכמי ישראל אמרו שבעוון לשון הרע נגעים באים על האדם, כדי שישב בדד ולא ימצא עם מי יספר לשון הרע, כי הקב"ה דן את האדם מדה כנגד מדה, ע"כ. מדבריהם מתבאר שהמדה כנגד מדה היא שבעת אינו יכול לדבר לשון הרע.

ויש לעיין, הלא בפרשתנו מדובר כבר על המטהר ששב בתשובה וכבר נרפא ממנו נגע הצרעת, ומדוע צריך הוא עדיין לישב מחוץ לאהל. ונראה לבאר ע"פ דברי מדרש"ג ומתרי הכהן הנזכרים, כי הישיבה בדד אינה רק עונש להיחלקו מבני אדם, אלא שעל ידי כך נמנע מדיבורי לשון הרע, א"כ יש לומר שבמידה זו יש לו עדיין מקום להשתלם גם לאחר טהרתו, להרגיל עצמו למעט בדיבור כדי שלא יבוא לדיבורים האסורים.
וידועים דברי החפץ חיים זלה"ה בספרו שמירת הלשון (שער התבונה פ"א) בביאור מאמר חז"ל (חולין פט, א) אמר רבי יצחק מאי דכתיב האמנם אלם צדק תדברון מישרים תשפטו בני אדם (תהלים נ"ח, ב). מאי אומנותו של אדם בעולם הזה ישים עצמו כאלם. וביאר דטוב לו לאדם להרגיל עצמו במידת השתיקה שלא ידבר כל מה שיעלה על לבו ויהיה הדיבור חוץ לטבעו.

והנה עוד ביאר שם את המשך הגמרא יכול אף לדברי תורה, תלמוד לומר צדק תדברון. שצריך להתנהג בשני הפכים, בעניני העולם להיות כאלם, אך בעניני תורה והמצוות ירחיב הדיבור בכל היכולת ללמוד בחבורה עם הרבים ולדבר עמהם בדברים שבקדושה, ע"ש. ועוד נזכר לומר שיש בזה ריוח משני פנים האחד תיקון לחטא הלשון, בכך שמקדש כלי הדיבור לתורה. (וכ"כ שם בח"ב פרק כ"ד). והשני שאינו מונע עצמו ומתנור מן הדיבור, אלא מרגיל עצמו לדבר, אבל בדברי תורה. וזו עצה טובה ודרך תשובה.
בעמרינו בגליון המאה, מא"ה אשיב לך, אין לנו אלא להודות להשי"ת שזיכנו לעסוק בדברי תורה בחבורה, ובמיוחד בתורת רבותינו חכמי תימן שכעת שמועתיהו מיבדרן בי מדרשא, ולא קיצרנו במקום שאמרו להארין. ומלפניו נשאלה, משבת בדד על פינת גג יגאלנו, ולאחליבמה ישיבנו. במהרה בימינו. אכ"ר שבת שלום

כתר ההלכה

הגאון הרב נתנאל עומסי שליט"א - מרבני בית ההוראה 'פעולת צדיק' לעילוי נשמת אביו רבי יחיאל ב"ר יצחק עומסי זלה"ה - נלב"ע ב"ז אלול התש"פ

הערה על מכירת החמץ במפעלים

אנשאלתי על מכירת החמץ במפעלים, שלכאורה יש בה חשש חסרון גמירות דעת מצד בעל המפעל, כיון שאף אם הגוי ישלם את מחיר החמץ, הלא בעל המפעל אינו רוצה להישאר כך בלי אספקת סחורה לחנויות שהוא רגיל למכור להם, מחשש שאותם בעלי חנויות יקנו סחורה ממקום אחר ויפסיקו לצרוך ממנו. תשובה: ידוע שבעבר הייתה פירצה גדולה בעניין מכירת החמץ ברוב המפעלים, כאשר בעליהם אינם שומרי תומ"צ וסבורים שמכירת החמץ הינה רק כמין טקס דתי ואינו מחייב. וכ"כ כאשר הם בעצמם לא ביערו את החמץ שבביתם ויש מהם שאף אוכלים חמץ בפסח רח"ל כן שאף אין רצון מצידם למכור בכדי לא לעבור על כל יראה. בנוסף נודע, שאחד משופטי הערכאות הביע את דעתו על שטר מכירת החמץ ואמר, שאם היה בא לפניו קונה גוי לממש את קנייתו ע"י שטר זה, הוא לא היה מאשר מכירה כזו.

אמנם לפני כעשרים וחמש שנה, כאשר הובא העניין לפני מרן הגר"ש אלישיב, הוסיף בשטר ההרשאה שבעל המפעל, לא יוכל לטעון על שטר ההרשאה והמכירה, שנעשו לצרכים דתיים. וכן שכל דין ודברים בעניין, יתקיים בפני ביה"ד וע"פ דין תורה. עוד נוסף שם, כי כל טענה שיטען בעל המפעל לגבי תקפות המכירה או גמירות דעתו, לא תהיה תקפה וגם תחייבו בקנס של מאה אלף ש"ח. וכדי לתת תוקף חוקי לתנאים אלו נכתב עוד בשטר, שהחתימה עליו תהיה כדין חתימה על שטר בוררות כאשר הבורר הוא ביה"ד המסוים שצויין שמו. ואכן אחר תיקונים אלו בשטר המכירה, הרבה בעלי חברות אף אלו שחתמו בעבר על שטרי ההרשאה בחפזה מבלי עיון, כשראו שטר זה דנו ושקלו הרבה בדבר עד שחתמו (עיקרי הדברים הובאו בשו"ת ישא יוסף ח"א סי' פ"ד). ומעתה, במכירה כזו, נפל ג"כ החשש הנזכר בשאלה שפתחנו, שהרי יש כאן גמירות דעת, כי לא משתלם לבעל המפעל לבטל מקחו, מחמת תשלום הקנס הגבוה.

האם משחת שיניים צריכה כשרות לפסח

ב' כמידי שנה רבים שואלים האם משחת שיניים צריכה כשרות לפסח, מה גם שעבור הילדים אין כ"כ בנמצא משחת שיניים עם כשרות מהודרת לפסח. תשובה: חמץ שנפסל מאכילת הכלב קודם הפסח, אין חיוב לבערו ואף מותר בהנאה (שו"ע סי' תמ"ב ס"א). ולעניין אכילתו נחלקו הראשונים אם יש בזה איסור. י"א שמותר אף באכילה (ר"ן פסחים תחילת פ"ב) וי"א שמותר הוא רק בהנאה, אבל באכילה אסור מדרבנן, כי באכילתו מחשיב הוא חמץ זה, אף שאינו ראוי לאכילה (רא"ש שם פ"ב סי' א') וכן פסק מרן השו"ע (שם ס"ט). אמנם אם אוכלו בלא כוונה אין בזה איסור כלל שהרי לא החשיב את החמץ וכמבואר בשו"ע שהתיר לכתוב בדיו המבוטל בשכר שעורים ואין חוששים שישכח ויכניס את הקולמוס לפיו, שאף אם יכניס אין קפידא כי אינו בכוונה (שם ס"י). והנה במשחת שיניים הטעם אינו חמץ, אלא יש במשחה אכילה שהיא בחשש חמץ אך נפסל מאכילת כלב. ולפי המתבאר אין איסור להשתמש במשחת שיניים שהרי אינו מתכוון לאוכלה אלא רק לנקות שיניים ולפלוט (חוט שני פסח ע"ב צ"ח, אור לציון ח"ג ע"ב צ"ג). ואף אם יבלע את המשחה מ"מ לא נתכוון לכך. אמנם במשחת השיניים לילדים כן צריך כשרות לפסח כיון שהם טועמים את המשחה בכוונה ויש ילדים שאף בולעים אותה. ולמעשה אף שרבים הם המתירים וע"כ"פ במשחה למבוגרים וכן אמר לי מרן הגר"י רצאבי שליט"א, מ"מ מנהג ישראל להשתמש במשחת שיניים כשרה לפסח.

ענייני שבת הגדול

ג' טעמים רבים נאמרו על שמה של שבת זו 'שבת הגדול', אמנם הטעם היותר מפורסם הוא מה שהובא בטור ושו"ע (סי' ת"ל) שהוא מפני הנס הגדול שנעשה לבני ישראל במצרים כשקשרו את הישגה לכרעי המיטה לעיני המצרים והיו שיניהם קהות ולא עשו דבר ומה שכינהו נס גדול, אף שכבר היו שם נסים רבים בזמן מכות מצרים, כתב מהר"ר סעדיה חוזה זלה"ה בפירושו מנחה שלוחה (הנדפס בספרו יתולדות הרב שלום שבזי"ח ע"ב קפ"ח) כי הנסים בזמן המכות היו דומים לאדם הסוגר את האריות בסוגר שלא יזיקו, אבל נס יציאת מצרים דומה למתיר את האריות מן הסוגר והשלשלאות ואע"פ כן אינם יכולים לחרוץ לשונם ולפתוח את פיהם להזיקו. ובשאר קהילות ישראל יש מנהגים מיוחדים לשבת זו כגון קריאת הפטרת מיוחדת, אמירת חלק מההגדה, דרשת הרב, ברכה איש לרעהו 'שבת הגדול שלום' (כה"ח שם ס"ב ג' ד"ו). אמנם הטור והשו"ע לא כתבו בעניין זה שום דין להלכה. ובספר בית דוד (הובא בהערות שבטור הוצאת המאר) כתב שבא ללמדנו שמצוה לפרסם נסי ה' וכן שאין בזה ביוזן לשאר שבתות. ואמר לי למרן הגר"י רצאבי שליט"א כי אכן לדידן ק"ק תימן ובלדיו אין שום שינוי בשבת זו, לא בהפטרה ולא בקריאת ההגדה ולא בשאר דברים שהזכרנו, אבל מצינו לרבותינו חכמי תימן בספריהם שהזכירו שבת זו בשם 'שבת הגדול' ע"פ מה שנכתב בספרי הפוסקים. ויש מעט בתי כנסיות שהיו קורין את איגרת מהר"י בשבת זו (נפלאות מתורתך במדבר ב' ע"ב ש"מ). ועכ"פ ראוי לחזק את עניין הדרשה בשבת זו ושתהא בעיקר בהלכות פסח המרובות, וכן מנהגו של מרן שליט"א.

